

فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد ایران

شماره:

یکی از مشکلات عمده توسعه پایدار در کشورهای در حال رشد، کمبود منابع سرمایه‌گذاری است. این کمبود به همراه عقب‌ماندگی در فن آوری‌های تولیدی، علم و دانش فنی، موجبات بهره‌وری نازل از امکانات، استعدادها و توانمندی‌های اقتصادی را برای این گروه کشورها فراهم ساخته است. با جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی، معمولاً مشکل عقب‌ماندگی فن آوری و مولع موجود در این زمینه نیز برطرف می‌شود. هر چند که این امر سبب می‌شود صاحبان سرمایه و فن آوری در گوشه و کنار جهان از فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری ارزشمندی در کشورهای در حال توسعه بهره‌مند شوند و منافعی به‌دست آورند.

اما در بسیاری از جوامع در حال توسعه، تنگنای کمبود سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی از مقررات و قوانین حاکم بر این جوامع نیز تا حدودی ناشی می‌شود. این گروه کشورها با ایجاد مناطق آزاد تجاری و صنعتی تلاش دارند. مولع فنانویی و حقوقی را از پسین روی سرمایه‌گذاران بزدارند و با رشد سرمایه‌گذاری‌های مولد، موجبات توسعه اقتصادی، ورود و انتقال فن آوری و سرمایه، ارتقاء مهارت‌های فنی و حرفه‌ای نیروی انسانی و در نهایت کمک به بهبود شرایط اقتصادی‌شان را فراهم سازند.

مناطق آزاد تجاری - صنعتی ایران در کیش، قشم و چابهار با در اختیار داشتن مزیت‌های نسبی و توانمندی‌های سهل برای جذب سرمایه‌گذاری، فرصت‌های ارزشمندی را برای سرمایه‌گذاران داخلی و بین‌المللی فراهم ساخته است.

در این گزارش، به بررسی و معرفی مزیت‌های اقتصادی مناطق آزاد تجاری - صنعتی ایران می‌پردازیم.

محصور در خشکی می‌باشند، مزیت جغرافیایی ایران و به ویژه مناطق آزاد تجاری - صنعتی آن را نشان می‌دهد. جزایر قشم و کیش نه تنها از راه هوا، بلکه از طریق دریا به سرزمین اصلی متصل می‌شوند. چابهار نیز وصل به سرزمین است. وجود جاده‌ها و خطوط آهن که امکان ترابری زمینی بین حاشیه خلیج

ویژگی جغرافیایی این مناطق، قرار داشتن آنها بر سر راه آبراه‌های بین‌المللی (خلیج فارس، دریای عمان، اقیانوس هند) می‌باشد. با توجه به امکانات حمل و نقل زمینی، هوایی و دریایی در این مناطق و واقع شدن ایران در جنوب کشورهای آسیای میانه و ماوراء قفقاز که به آبراه‌های بین‌المللی راهی ندارند و

مناطق آزاد تجاری - صنعتی ایران در حاشیه جنوبی کشور قرار دارند. منطقه آزاد تجاری کیش در خلیج فارس، منطقه آزاد تجاری - صنعتی قشم در خلیج فارس و در نزدیکی تنگه هرمز و بندرعباس و منطقه آزاد تجاری - صنعتی چابهار در حاشیه جنوب شرقی ایران در ساحل دریای عمان واقع است. مهمترین

فارس تا مرزهای ایران اسلامی با کشورهای منطقه را فراهم ساخته، بر مزیت این مناطق می‌افزاید. کشورهای آسیای میانه و قفقاز از طریق ایران می‌توانند به تجارت خود با دنیای خارج رونق بخشند.

علاوه بر این نیروی انسانی ماهر و نیمه‌ماهر با دستمزد اندک (در قیاس با دستمزد کارگران در کشورهای صنعتی)، منابع انرژی ارزان و در دسترس (نفت، گاز، برق و...)، منابع عظیم معدنی ایران و... از مزیت‌های نسبی سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد ایران می‌باشد، در حالی که سرمایه‌گذاران با یک بازار ۵۰۰ میلیون نفری در منطقه ارتباط پیدا می‌کنند.

توانین و مقررات حاکم بر مناطق آزاد تجاری - صنعتی ایران، موقعیت نقل و انتقال آزاد سرمایه‌گذاری و سود حاصله از آن به هر نقطه دنیا را فراهم ساخته است. با تصویب آیین‌نامه اجرایی مقررات پولی و بانکی مناطق آزاد، در واقع آخرین مشکل قانونی فعالیت سرمایه‌گذاران خارجی (بانک‌ها و شرکت‌های بیمه خارجی) برطرف شده است. به‌زودی اجرای این آیین‌نامه به سازمان‌های مناطق آزاد کشور ابلاغ می‌شود و بر مبنای آن شعب بانک‌ها و بیمه‌های خارجی می‌توانند فعالیت خود را برای نقل و انتقالات پولی و سرمایه‌ای و ارایه پوشش‌های بیمه فراگیر آغاز کنند و نگرانی سرمایه‌گذاران بین‌المللی از نحوه صیانت از سرمایه‌هایشان به‌کلی برطرف خواهد شد.

به گفته سعید نیازی، مشاور رییس بانک مرکزی در امور ارزی و نماینده این بانک در شورای عالی مناطق آزاد، ایران از نظر سوق‌الجیشی در منطقه حساس خاورمیانه واقع شده و به مثابه پل ارتباطی، اروپا و کشورهای آسیای میانه را به جنوب شرق و شرق دور متصل می‌کند. با وجود بیش از یک هزار

کیلومتر مرز آبی با خلیج فارس و دریای عمان در جنوب و پانصد کیلومتر مرز آبی در شمال با دریای خزر، در موقعیت جغرافیایی منحصر به فردی قرار دارد.

در کنار این مزیت، وجود منابع عظیم نفت و گاز در ایران که بخش عمده آن بکر و دست‌نخورده باقی مانده و بهره‌برداری از آنها سرمایه‌گذاری‌های عظیمی را می‌طلبد، معادن غنی و متنوع ایران (آهن، سرب، روی، مس)، فرصت‌های سرمایه‌گذاری عظیمی را در اختیار سرمایه‌گذاران می‌گذارد.

به عقیده نیازی، علاوه بر فرصت‌های سرمایه‌گذاری در بخش‌های کشاورزی، شیلات و صنایع غذایی، ایران کشوری باستانی با جاذبه‌های گردشگری، سیاحتی و مذهبی فراوان است و این امر امکانات بالقوه بسیاری را برای سرمایه‌گذاران در دسترس نهاده است.

وی در تشریح نحوه فعالیت بانکداری و بیمه‌ای در مناطق آزاد ایران می‌گوید: فعالیت پولی و بانکی در مناطق آزاد ایران به‌صورت تأسیس بانک یا ایجاد شعبه، تأسیس مؤسسه اعتباری غیربانکی و صرافی می‌تواند صورت پذیرد.

تأسیس بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی به پیشنهاد سازمان مناطق آزاد و صدور مجوز از سوی بانک مرکزی به شکل‌های تأسیس بانک یا مؤسسه با سرمایه ایرانی، یا سرمایه خارجی و یا با مشارکت ایرانی و خارجی مجاز می‌باشد. مجوز تأسیس صرافی در مناطق آزاد به اشخاص حقوقی و بنا به پیشنهاد سازمان مناطق آزاد، از طرف بانک مرکزی اعطا می‌شود.

حداقل سرمایه برای تأسیس بانک در منطقه ۳۵ میلیارد ریال

حداقل سرمایه برای تأسیس مؤسسه ۱۵ میلیارد ریال

حداقل سرمایه شعب بانک یا

مؤسسه خارجی ۱۰ میلیارد ریال
حداقل سرمایه برای تأسیس صرافی ۱۰۰ میلیون ریال

حداقل سرمایه برای واحدهای برون‌مرزی که فقط مجوز فعالیت با اسعار خارجی را دارند، برای بانک ۱۰ میلیون دلار، برای مؤسسه اعتباری غیربانکی ۵ میلیون دلار و برای شعبه بانک یا مؤسسه اعتباری خارجی ۳ میلیون دلار است.

نیازی اظهار داشت: نظام ارزی مناطق آزاد مبتنی بر مکانیزم بازار آزاد و عرضه و تقاضا است. خرید و فروش تمام ارزها در مقابل ریال یا سایر ارزها و نقل و انتقالات ارزی اشخاص حقیقی و حقوقی در مناطق آزاد، مجاز می‌باشد. نقل و انتقال ارز به مناطق و از مناطق به خارج از کشور توسط اشخاص حقیقی و حقوقی آزاد است و نرخ خرید و فروش ارزها در مناطق و تبدیل آنها به ریال بر اساس عرضه و تقاضا در بازار آزاد تعیین می‌شود.

با تصویب آیین‌نامه اجرایی مقررات پولی و بانکی مناطق آزاد، عمده‌ترین مشکل فعالیت سرمایه‌گذاران خارجی در مناطق آزاد ایران که نقل و انتقال اصل و سود سرمایه‌گذاری بود، برطرف می‌شود. با این تمهیدات، امکانات بهره‌وری وسیع‌تر از توانمندی‌های اقتصادی مناطق آزاد ایران فراهم شده است.

از سوی دیگر ورود کالا به مناطق و صدور کالا از آن، تابع مقررات صادرات و واردات عمومی کشور (سرزمین اصلی) نمی‌باشد و از پرداخت حقوق و عوارض گمرکی معاف است.

به گفته کرباسیان، رییس کل گمرک ایران، حتی وسایل ساختمانی و ماشین‌آلات مورد استفاده ما در مناطق از عوارض بندری و فرودگاهی منطقه معاف می‌باشد.

وی مزیت مناطق آزاد ایران را نسبت

به سایر مناطق مشابه در دیگر کشورها، امکان ورود کالاهای تولیدی در مناطق به سرزمین اصلی یا قلمرو گمرکی (معادل ارزش افزوده کالای تولید شده در منطقه) ذکر کرد. ورود این کالاها تابع محدودیت‌ها و ممنوعیت‌ها نیست و فقط مشمول پرداخت حقوق و عوارض معادل مواد اولیه به کار رفته در تولید آنها می‌شود.

کریاسیان گفت: به کلیه گمرکات بخشنامه شده است که کالاهای مربوط به سرمایه‌گذاری در ایران، خارج از نوبت و با حداکثر

تسهیلات و در حداقل زمان ممکن ارزیابی و ترخیص گردد. این کالاها از بسیاری عوارض مانند حق ثبت سفارش و با تشخیص وزارتخانه صنعتی مربوطه از کلیه حقوق و عوارض گمرکی معاف است.

در رابطه با مزیت‌های سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد ایران، دکتر محمد نهاوندیان معاون برنامه‌ریزی و اطلاع‌رسانی وزارت بازرگانی، ضمن برشمردن مزیت‌های نسبی، می‌گوید: امکان دسترسی به بازار کشورهای سازمان همکاری اقتصادی (اگو) و کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس، آزادی انتقال کالاهای تولیدشده در مناطق به سرزمین اصلی، عدم محدودیت سرمایه‌گذاری خارجی، معافیت مالیاتی، عدم اجرای قوانین کار، آزادی، انتقال سود و سرمایه، آزادی فعالیت بانک‌ها، مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه خارجی در مناطق و... از مزیت‌های

سرمایه‌گذاری در این مناطق است. وی تصریح کرد: در زمینه امنیت سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد هیچ مشکلی وجود ندارد و سرمایه‌گذاران طبق قانون می‌توانند از ضمانت‌های سازمان هر منطقه یا تضمین‌های در نظر گرفته شده در قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی استفاده کنند. وی گفت: مناطق آزاد ایران فقط در

○ بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی شعبه بانگ یا مؤسسه اعتباری با حداقل سرمایه به ترتیب ۳۵، ۱۵ و ۱۰ میلیارد ریال و صرافی‌ها با حداقل سرمایه ۱۰۰ میلیون ریال در مناطق آزاد گشایش می‌یابند. حداقل سرمایه وام‌دهی برون‌مرزی برای بانک ۱۰ میلیون دلار، مؤسسه اعتباری غیربانکی ۵ میلیون دلار و برای شعبه بانگ یا مؤسسه اعتباری ۳ میلیون دلار است.

زمینه صدور کالا مزیت ندارند، بلکه در زمینه صدور خدمات، به‌ویژه گردشگری، عبور کالا (ترانزیت)، بیمه، بانکداری و... نیز از زمینه‌های مناسب برخوردار هستند و می‌توان روی آنها حساب باز کرد.

وی دربارهٔ علل سطح کمتر از انتظار سرمایه‌گذاری خارجی در مناطق آزاد ایران گفت: چند دلیل عمده در این زمینه وجود دارد که اکثر آنها رفع شده‌اند. کمبود زیرساخت‌های موردنیاز در مناطق، وجود محدودیت در فعالیت بانک‌ها و مؤسسات مالی، درگیری ایران در جنگ تحمیلی، تحریم‌های اقتصادی و نیز سودآوری بالای فعالیت‌های تجاری در این مناطق، موجب شده‌اند که عملکرد مناطق آزاد ایران با حد مطلوب و مورد انتظار فاصله بگیرد. اما در حال حاضر تقریباً تمامی این مشکلات و موانع برطرف شده‌اند و زمان مناسب برای بهره‌برداری از امتیازات این مناطق

فرارسیده است. نهاوندیان در همایش فرصت‌های سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد، اظهار داشت: دستیابی به جهش در صادرات غیرنفتی که یکی از اهداف برنامه سوم توسعه است، طلب می‌کند که رویکرد دولت نسبت به این مناطق متحول شود. پیش‌بینی منابع مالی لازم برای کمک به ایجاد و توسعه زیرساخت‌های مناطق

آزاد، مسنح سرمایه‌گذاری سازمان اداره‌کننده مناطق آزاد در امور تولیدی و بازرگانی با هدف کسب درآمد و ایجاد مناطق آزاد و ویژه

فن‌آوری‌های برتر و انتقال دانش فنی، در راهکارهای اجرایی برنامه سوم، نشانگر تحول در نگاه درست به این مناطق می‌باشد.

وی افزود: همزمان با سیاست تنش‌زدایی جمهوری اسلامی ایران، هجوم سرمایه‌گذاران خارجی برای مشارکت در طرح‌های صمرانی کشور، حاکی از فرصت‌ها و شرکت‌های جدیدی است که در این زمینه ایجاد شده است. وی گفت: بهره‌گیری صحیح و درست از این شرایط، به یقین منافع متقابل سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی را تأمین خواهد کرد و جایگاه شایسته را برای مناطق آزاد ایران تضمین خواهد بود.

زمینه‌ها و فرصت‌های سرمایه‌گذاری در کیش
منطقه آزاد تجاری کیش، علاوه بر مزیت‌های تجاری، دارای پتانسیل جذب گردشگری می‌باشد. این جزیره زیبای

واقع در خلیج فارس در سال گذشته بیش از ۷۳۱ هزار گردشگر و در نیمه نخست سال جاری حدود ۳۶۷ هزار گردشگر را از طریق دریا و هوا جذب کرده است. امکانات تفریحی، ورزشی و تجاری جزیره سبب شده که حتی در پیش‌بینی‌های بدبینانه، جذب حدود ۱/۵ میلیون گردشگر در سال ۱۳۹۰ در جزیره قابل برآورد باشد. از این رو سرمایه‌گذاری ورزشی و تفریحی از فرصت‌های سرمایه‌گذاری باارزشی برخوردار می‌شوند.

در همایشی که اخیراً در کیش برگزار شد، ۳۰ پروژه سرمایه‌گذاری دارای توجیه

اقتصادی و بازده مناسب در این جزیره معرفی شدند.

از آنجا که سرمایه‌گذاری در پروژه‌های جذب گردشگران در کیش دارای اولویت است، بر اساس طرح جامع کیش ۵۰ درصد اراضی جزیره به فعالیت‌های سیاحتی اختصاص یافته است. احداث اماکن اقامتی با کیفیت بالا، ایجاد مراکز تفریحی (سینما، تئاتر، شهربازی، باشگاه‌های قایقرانی، مراکز غواصی، مؤسسات آموزشی، مجموعه‌های ورزشی و...) از طرح‌های سرمایه‌گذاری سودآور در این جزیره تلقی می‌شود. امکانات اقامتی در جزیره کیش در پایان سال گذشته به ۱۹۷۰ اتاق با ۶۸۴۶ تخت افزایش یافت. علاوه بر این ۲۵ مرکز اقامتی جدید با ۱۹۹۰ اتاق و ظرفیت ۵۵۳۰ نفر در دست احداث است.

در همین حال سرمایه‌گذاری در طرح‌های خدماتی (ایجاد واحدهای خدمات عمومی، دفاتر بیمه، کشتیرانی، بیمارستان‌های فوق مدرن، درمانگاه،

تعمیرگاه‌های ویژو، شرکت‌های انتشاراتی، مشاوره‌ای و حسابرسی، تأسیسات نگهداری کالا، سردخانه، دفاتر حمل و نقل بین جزیره‌ای و...) و نیز طرح‌های زیربنایی و طرح‌های تولیدی و صنعتی (صنایع کوچک مانند لوازم الکتریکی و رایانه‌ای، لوازم صوتی و تصویری، لوازم پزشکی و دارویی، وسایل خانگی، پوشاک، صنایع غذایی و بهداشتی و بسته‌بندی) دارای توجیه اقتصادی است.

در جزیره قشم نیز فرصت‌های

شدند. منطقه آزاد تجاری - صنعتی چابهار با آب و هوای مساعد در ساحل دریای عمان، با اتصال به سرزمین اصلی از مزیت‌های خاص سرمایه‌گذاری نیز برخوردار است. از آنجا که منابع غنی معدنی در ایران وجود دارد، اتصال چابهار به سرزمین اصلی، حمل و نقل مواد غذایی و خرید مواد از مدخل کشور را به حداقل رسانده است.

در همایش فرصت‌های سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد در ایران ۱۹ پروژه

○ ۳۰ پروژه سرمایه‌گذاری در کیش، ۴۴ پروژه سرمایه‌گذاری در قشم و ۱۹ پروژه سرمایه‌گذاری در چابهار معرفی شده است.

سرمایه‌گذاری در منطقه آزاد تجاری - صنعتی چابهار معرفی شدند که

شامل نیروگاه، پایانه‌های هوایی، دریایی و زمینی، ایجاد مجتمع‌های اقامتی و هتل، احداث سد زیردان، تولید قطعات الکترونیکی، صنایع نوآوری خرما، فرآوری و بسته‌بندی مواد غذایی و سبزیجات، تولید گل و گیاهان آپارتمانی، پالایشگاه و واحدهای تولید مواد پلی‌پروپیلن و فیلم پروپیلن و... بودند.

در این همایش که با هدف جذب سرمایه‌گذاران خارجی برگزار شد، میهمانانی از مالزی، ایتالیا، فرانسه، بلژیک، عمان، آمریکا، چین، هند، کره جنوبی، انگلیس، اردن، ژاپن، کویت، قطر، سوئیس و کرواسی حضور داشتند. آنها همچنین از امکانات و تأسیسات زیربنایی مناطق آزاد تجاری کیش، قشم و چابهار بازدید کردند و از نزدیک با توانایی‌ها و استعداد‌های طبیعی و مزیت‌های نسبی فعالیت‌های اقتصادی در این مناطق آشنا شدند.

سرمایه‌گذاری در بخش‌های تولیدی - صنعتی قابل توجه است. در همایش فرصت‌های سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد ایران، ۴۴ پروژه، سرمایه‌گذاری در منطقه آزاد تجاری - صنعتی قشم معرفی می‌شوند. تصفیه شکر، صنایع غذایی، تصفیه دانه سویا، کارخانه کاغذسازی، کارخانه‌های تولید مواد شیمیایی و پتروشیمی، پالایشگاه‌های نفت و گاز، کارخانه تولید کود شیمیایی، شیشه، واحد فرمونگنز، کک آندسی، نیتانیوم دی‌اکسید، پروفیل آلومینیوم، ورق آلومینیوم، کارخانه‌های تولید قلع، روی، ورق‌های فولادی گالوانیزه، فولادسازی، آهن نورد گرم، الکترو، انواع لوله‌های ولدینگ و اسپیرال، کارخانه تولید تجهیزات صنعتی، خودروسازی (موتاز خودرو) طرح ساختمان پل خلیج فارس، کارخانه نمک‌زدایی قشم، توسعه شهرک‌های سام و زال، کلوب آموزش اسب‌دوانی، کلوب ورزش‌های هوانوردی، هتل‌های سه، چهار و پنج ستاره و اکواریم بزرگ قشم معرفی

